

LATVIJAS AVĪZE

Trešdiena, 12. janvāris, 2011

Likums paliek spēkā

17.07.2010.

Autors: Dana Rone, zvērināta advokāte.

Esam pieraduši par jaunumiem likumos uzzināt, kad pieņemts kārtējais dokuments vai arī jau esošajos izdarīti grozījumi. Tomēr ne mazāk svarīgi ir gadījumi, kad izmaiņas nenotiek un spēkā paliek iepriekšējais tiesiskais regulējums. Šoreiz par svarīgu Satversmes tiesas spriedumu, kas pieņemts 2010. gada 17. maijā.

Diemžēl daudzas fiziskās un juridiskās personas, kuras nespēj atmaksāt aizņēmumus bankām, ir saskārušās ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildes procesu, proti, tādu tiesvedības procesu, kad aizdevējs vienpersoniski iesniedz tiesā pieteikumu, tiesa to izskata un pieņem lēmumu par parāda piedziņu. Tiesas sēde nenotiek, aizņēmējam nav iespēju izteikt savu viedokli, lieta netiek izskatīta pēc būtības. Procesā svarīgs ir tikai viens jautājums – vai ir radies parāds, balstoties uz līgumu, kas nodrošināts ar hipotēku.

Personas, kuras cietušas šādā tiesvedības procesā, bieži vien retoriski vaicā: vai tas ir taisnīgi, vai šāds likumā ietvertais regulējums ir godīgs? Nu beidzot ir atbilde uz šo jautājumu.

Satversme nav pārkāpta

Vairāki Latvijas iedzīvotāji iesniedza Satversmes tiesā sūdzības par to, ka Civilprocesa likuma 400. panta pirmās daļas 1. punkts un 405. panta pirmā un trešā daļa neatbilst Satversmes 92. pantam (cilvēka tiesībām uz taisnīgu tiesu). Šie Civilprocesa likuma panti noteic, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku. Tāpat Civilprocesa likums noteic, ka pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu izlemj tiesnesis uz iesniegtā pieteikuma pamata un tiesas sēde ar pušu klātbūtni šajā lietā nenotiek.

Sūdzības iesniedzēji norādīja, ka šāds likuma regulējums, pirmkārt, ir atņēmis viņiem tiesības uz taisnīgu tiesu, otrkārt, pārkāpj sacīkstes un pušu līdzvērtīgu

iespēju principu, jo nenodrošina viņiem iespēju izteikt iebildumus pret saistību pamatošķību, turklāt demokrātiskā sabiedrībā tiesības tikt uzsklausītam tiesā ir fundamentālas.

Tomēr Satversmes tiesa lēma citādi un nosprieda, ka esošais Civilprocesa likuma regulējums ir tiesisks un atstājams negrozīts. Tas nozīmē, ka joprojām darbojas tāds pats saistību bezstrīdus piespiedu izpildes mehānisms.

Kāpēc tāds lēmums?

Tiesa uzskatīja, ka saistību bezstrīdus izpildīšanas kārtības mērķis ir nevis regulēt strīdus par tiesībām, bet noteikt vienkāršotu un paātrinātu parāda piedzīšanas procesu. Līdzīgi vienkāršoti procesi likumos noteikti arī Austrijā, Francijā, Nīderlandē, Somijā un citās valstīs. Tiesa gan piebilda, ka šāds tiesvedības process, neaicinot uz tiesu lietas dalībniekus, rada ierobežojumus tiesībām uz taisnīgu tiesu.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa Strasbūrā atzinusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu tomēr nav absolūtas un tās var ierobežot, taču ierobežojumi nevar būt tādi, kas pēc būtības liegtu īstenot tiesības uz taisnīgu tiesu. Ierobežojumi nosakāmi tikai pašos nepieciešamākajos gadījumos. Arī šajā lietā Satversmes tiesa novērtēja, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir likumīgs mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar šo mērķi. Tiesa secināja, ka Civilprocesa likuma attiecīgo pantu mērķis ir nodrošināt lietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu, mazinot tiesu noslogotību, un šāds mērķis tāpēc atzīstams par likumīgu.

Lai gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos nostiprināts atzinums, ka taisnīgā procesā ir svarīga pušu līdztiesība un ka ikvienam tiesvedības dalībniekam jābūt iespējai sniegt paskaidrojumus un pierādījumus, tomēr ne visās civilprocesuālajās darbībās jāsaņem pušu paskaidrojumi.

Par strīdu – citreiz

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes jēga nav ne atcelt, ne arī aizstāt strīda izšķiršanu, bet gan atlikt to uz vēlāku laiku.

Ja parādniekam būtu iespēja saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas procesa ietvaros informēt tiesnesi par strīdu, tad, apturot vai atliekot saistības izpildi un ļaujot izšķirt strīdu, saistību izpildes termiņš tiktu atliks un kļūtu būtiski garāks. To nevarētu uzskatīt par efektīvāku līdzekli salīdzinājumā ar parādnieka tiesībām savus iebildumus darīt zināmus kreditoram uzreiz pēc brīdinājuma saņemšanas.

Tāpēc arī Satversmes tiesa ir noteikusi, ka līdzšinējais Civilprocesa likuma regulējums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi ir taisnīgs. Tiem, kam šādas normas nešķiet likumīgas, ir jāizdomā vai nu citāds sūdzības pamatojums, vai arī jāgaida jauni grozījumi normatīvajā regulējumā.

Atpakaļ

Izdrukas datums: 12.01.2011

Izdrukāts no www.la.lv

© 2006-2009 AS LA. Visas tiesības aizsargātas.